

Gençlik ve İdealizm (*)

Prof. Dr. Kemal GÜÇLÜOL (**)

I. GİRİŞ :

«İdealizm» ve «idealist»lerin varlığı, insanlık tarihi kadar eskidir. Her uygarlık tür ve düzeyinde «ideal» sayılan görüş ve beklentiler, bu ideallerin gerçekleşmesine çabalayan ve bazan da «ütopist» kabul edilen idealistlerin var olduğu bilinmektedir. Şüphesiz, değişik kültürlerde, değişik dönem ve şartlarda, idealistlerin bağlandığı fikirler, insanlardan, yaşamdan toplumdaki ve toplum değerlerinden bekledikleri ve anladıkları aynı olmamıştır. Hatta aynı kültürde, değişik zamanlarda ve özellikle toplumun karşılaştığı değişik sorunlar karşısında da idealistlerle onların ideallerinin, beklentilerinin değiştiği görülür.

Ayrıca, idealistin ve beklentilerinin gerçeklerle olan köprüsü ve bu köprünün sağlamlık derecesi, düş kırıklıklarıyla da yakından ilgilidir. Böylesine bir köprünün varlığı, çoğu güzel duygularla dolu idealist gönüllülerin kırılıp bu anlamdaki idealizmin yokolmaması için büyük önem taşır.

Bir felsefe olarak idealizm, en eski ve etkin felsefelerden biri olarak belirir. Ancak, özellikle son yüzyıl, bu felsefenin etkinliğinin çok azaldığı ve eleştirilerin arttığı bir dönem olarak bilinmektedir.

İnsanların gençlik çağı, tüm ideallerle dopdoludur. İdeallere en açık olduğu bilinen çağdır. Gençliğin kendi varlıkları, aileleri, toplum ve insanlık için, dengeli bir olgunluk ve yetişkinlik dünyasına girebilmelerini sağlamak istiyorsak, onların bu özelliğinden olumlu biçimde yararlanmamız gerekir.

II. İDEAL VE İDEALİZM :

«İdeal» sözlük anlamıyla bir «örüntü» veya «fikrin» varlığını, zihinsel veya hayali bir simgeyi, «mükemmel» bir örneği belirtir. Bir

---

(*) 30-31 Ekim 1985'te «K.K.T.C. I. Gençlik Sempozyumu»'nda, Lefkoşa'da sunulmuştur.

(**) Elazığ - Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Dekanı.

«model» i, mükemmelliğin, güzelliğin veya yüksek değerlerin adeta standartlaşmış bir örneğini, hatta «aslını, aslında mevcut olanını» anlatır.

«idealizm» ise, «ideallerin oluşturulması uygulaması» dır. Sanat ve edebiyatta, realizmin aksine, yine «kişisel» sayılabilecek, çoğu kez hayali, «güzellik» lere ilişkin uygulamalarla ilgilidir. Bir felsefi akım, bir kuram olarak idealizm ise, zihinsel veya tinsel bir idealin önemi üzerinde durur. İdealizmde «hakikat», temelde tinseldir veya akıl ya da zihinde yer alır.

Görüldüğü gibi, «ideal» ve «idealizm», hem felsefi anlamda ve hem de «daha az kuramsallaşmış» ve genellikle «daha sınırlı konu, alan ve beklentiler» e ilişkin olarak kullanılagelmiştir.

Tarihi bir öykünün belirlediğine göre, yaklaşık M. Ö. 1000 yıllarında, Mezopotamya'da bir grup Sümer'li idealist, insanlığa her zaman zararları dokunmuş olan savaşları tümüyle ortadan kaldırmak amacıyla, bir komite kurmuşlar. Bu ideali gerçekleştirmek için uzun süre çalışıp uğraşmışlar, Ancak, sonunda şu görüşte birleşerek demişler ki «İnsan kan ve kemikten oluştuğu için daima kan ve kemik ister. Bu istekleri devam edecektir. Onun için savaşlar önlenemez.»

Yaşadığımız yüzyılda da -sebepler ve sonuçlarıyla Sümerlerinkine ve Sümerli idealistlerin düşüncelerine uysun veya uymasın-savaşlar henüz önlenememiş değildir. Ancak, insanlar arasında dostluğu, kardeşliği, yeryüzünde hep güzel şeyler görmeği isteyen idealistler de tükenmemiştir.

III. FELSEFEDE İDEALİZM :

Bilindiği gibi felsefenin üç ana işlevi vardır. Bunlar: 1) Betimleyici, (2) Normatif ve (3) Analitik (çözümleyici) işlevlerdir. Bunlardan çözümleyici yaklaşım dilin, kavramların, kuramların analiziyle uğraşır. Ancak, bu üç işlev, tümüyle birbirinden ayrı değildir. Eğitim Felsefesinin en önemli işlevlerinden birisi, her tür eğitim politika ve uygulamalarının dayandığı veya dayanması gereken fikir ve ideallerin dayanakları, gerçeklikleri ve benzeri yönleriyle araştırılıp bilimsel bir süzgeçten geçirilmesi olmalıdır. Çünkü, bir düşünme yöntemi olarak da felsefe, her düşünce ve etkinlik alanına ilişkin tüm varsayımları analiz etmeğe çabalar (Wingo, 1974, s. 15-21).

İdealizmin en eski ve «kapsamlı» bir felsefe olarak gerek felsefe ve gerekse diğer alanlarda uzun yıllar etkili olduğu bilinmektedir. Bu etkinin ondokuzuncu yüzyılda tüm diğer felsefelerinkinden fazla ol-

duğu, bu yüzyılın sonlarına doğru büyük ölçüde azaldığı, hatta bazan ortadan kalktığı görülür. «Bunda «bilimsel yöntem»in, «sistem» yaklaşımının ve benzeri değişme ve yöntemlerin önem kazanması da etkili olmuştur.

Eğitimde idealizm veya bir eğitim felsefesi olarak idealizm de «değişmez» ve ancak «kendilerine yaklaşılabilen, ama tümüyle ulaşılamayan ve ulaşılamayacak olan» hakikatlerin varlığından hareketle geçer. Rasyonel düşünce ve bilgiye önem verir. «Somut» varlıkların ancak mükemmel ve «hakiki» âlemdeki varlıkların bir kopyası veya görüntüsü sayılabilir. «Hakikatların dünyası» akılcı ve düzenlidir, mükemmeldir. İnsan bu kusursuzluğun ve bu kusursuz varlığın ancak bir «minyatürü»dür. Bir fikir de eğer mevcut ve kabul edilmiş «doğrular» la tutarlı ise doğrudur (Wingo, 1974, s. 93-98).

İdealizmin «güçlü» ve «zayıf» yanları aşağıdaki şekilde belirtilip gruplanabilir. İdealizm :

- (1) «Kişi» yi, felsefesinin merkezi kabul eder.
- (2) Bilgi kazanma ve bu bilgileri düzene koymada da «kişi» nin merkeziliđini belirtir.
- (3) Yaşamda ve eğitimde insana ve kişiye ilişkin öğeler üzerinde önemle durur.
- (4) Bir felsefe olarak, mükemmel denilebilecek biçimde şekillendirilmiş ve kurulmuştur.

Diğer yandan, idealizm :

- (1) Kolaylıkla uygulanamayan bir felsefedir.
- (2) «Mükemmel» bir felsefi kuruluşa sahipse de bu mükemmellik, «şematik» bir görünüme sahip olmaktan öteye pek gidememiştir.
- (3) «Kişi» ve «kişisellik» üzerinde durmakla birlikte, bu konularda «geçerliği» tartışma konusudur.
- (4) «İnsan», görüşü yönünden değişmeğe ve yenilenmeğe muhtaç görünmektedir.
- (5) Eğitimin amaçlarının ahlaki esaslara göre mi düzenlenmesi, bu esasların yeterli mi sayılacağı konusunda ve karakter eğitiminin, eğitimin başlıca amacı mı olduğu konusunda yeterli açıklığa sahip görünmemektedir (Butler, 1966, s. 122-130).

IV. GENÇLİK VE İDEALİZM :

1. GENÇLİK YENİ BİR DÜNYADIR

Her insan, çeşitli yaşlardan geçerek dünya yolculuğunu tamamlar. Ömrün her döneminde, insan, değişik biyolojik ve entellektüel kapasite ve özelliklere sahiptir. Her dönemde, toplumun diğer üeleriyle ilişkilerinde değişik görev ve rolleri yerine getirme durumundadır. Bir zamanların çocuğu, sonradan gençlik çağına erişir, olgunlaşır, yaşlılık dönemine girer. Gençlik dönemini tanımlarken bu grubun daha genç ve daha yaşlı üyelerinin de bir ayırımı bulunduğu, bu üelerin çeşitli yönlerden farklılıklar gösterdiği de bilinmelidir. Örneğin, gençlik grubunun daha ileri yaşları meslek seçimi, politik seçim ve diğer toplumsal sorumluluklarla daha yakından ilgilidir. Ayrıca, gençlik çağı, çocukluğun özellikle aileye bağımlılık basamaklarından anne, baba, vatandaş ve bir meslek mensubu olarak toplumun tam üeliğine geçişle sınırlıdır. Bu dönemde genç, genellikle, kendisini toplum ve aile kontrolünden kurtulma, bir tür benliğine ve bağımsızlığına kavuşma duygusu içinde bulur. Özellikle kendi akran gruplarıyla birlik olmak, kişiliğini ispatlamak ve akranlarının beğenisini kazanmak, bir çaresini bulup kendisinin de önemli olduğunu ortaya koymak ister.

Çocuk, genç ve yetişkin arasındaki farklılıkların, bir bakıma onların düşünme farklılıklarından ileri geldiği söylenebilir. Ayrıca, bilmek ve anlamak zorundayız ki bir toplumda babalarımızın gençliği bizimkinden önemli ölçüde farklıydı, çocuklarımızın gençliği de şüphesiz bizimkinden farklı olacaktır (Erikson, 1956, s. 52-53).

Genç insanın çeşitli yeteneklerinin meydana çıkarılması, geliştirilmeğe çalışılması gerekir. Onun, yaşamının her döneminde, karşılaşacağı tüm değişmelere uyum sağlama becerisine sahip kılınması unutulmamalıdır. Bütün bu ve benzeri gerekliliklerin olumlu sonuçlanması, gençlere fırsat tanınması, onlara güvenilmesi ve yardımcı olunmasıyla mümkündür. Ona, örneğin, gerekli uyumu sağlama şansı ne kadar az ve geç verilirse, kişiliğini geliştirme yönünden de geç kalınmış olabilir. Ruhsal ve fiziki sağlığı bozuk bir birey belirebilir. Buna ekonomik doyumsuzluk, ideallerine ilişkin düş kırıklıkları da eklenirse genç ve genç grubu problemlili bir grup dinamik ama olumlu etkinliklere istek ve potansiyeli olmayan bir duruma girer. İşte bu çağda da eğitim, bir durak başı veya bir süre beklenilip gerekli bilgi ve becerilerle donatılan yer olarak belirir. Bu durak, bir başka yönüyle de gençliğin konaklayıp diğer gençler ve eğitim görevlileriyle karşılaştığı, bir süre sonra onlardan ayrılmak zorunda bulunduğu bir akarsuya da benzer. Daha doğrusu genç ve gençlik, istesek de,

sürekli değildir. Eğitim kurumlarında kalışları da öyle. Ancak, eğitim onlar için, kendi başlarına da yürütmeğe devam edecekleri bir süreç olarak, sürekli kılınabilir. O halde, eğitim kurumlarını, gençler için düzenlerken onlara, bu kurumlarda özenle bir yer ayırmak, ancak, sonra da gençlikleriyle birlikte bu kurumları da arkada bırakmalarına, bunu gereğince yapabilmelerine olanak sağlamak üzere, gerekli çıkış kapılarını da hazır etmek zorundayız.

2. GÜÇLÜKLER :

Her tür eğitim etkinliğinde, yetişkinlerle gençler arasındaki farklılıkları hesaba katmamız gerekir. Bunlardan birisi de moral standartlarla yetişkinlerin gerçek davranışları arasındaki farklılıklardır. Bu farklılıklardan bazıları, gençleri huzursuz eder. Onları ümitsizliğe, hatta bunalıma sürükleyebilir. İdeallerinin boş olduğu sonucuna vararak düş kırıklıklarına, buna bağlı olarak da davranış bozukluklarına neden olabilir. Oysaki yetişkinler, genellikle kendi davranışlarını değil, sadece gençlerle çocukların davranışlarının ne olmaması gerektiğiyle ilgilenir, kendilerini kontrolü ve değerlendirmeyi pek akıl etmez veya buna pek yanaşmazlar.

Şüphesiz, gençliğe ideallerine ulaşma, ideallerle gerçekler arasındaki ilişkiyi kavratma ve davranışlarını düzenleme yönünden yardımcı olunmak istendiğinde, pek fazla güçlüğü uğramadan, mutlaka bir yol ve çeşitli yollar daima bulunabilir. Bu tür bir yaklaşımda ilk adım da gençlere ilgi duymak, onları anlamak ve sevmekle atılabilir. Gençlerin, yetişkinlerle ve çevrelerindeki olaylarla ilişkilerinde, «ideal» edindikleri bazı değerleri, hiç değilse bazılarını, bu ideallere ilişkin olumlu sonuçları gözlemeleri büyük önem taşır. Bu da onları sadece sevmek ve parasal yönden desteklemekle yerine getiremez. Daha doğrusu, yetişkinlerin «kuşaklararası çatışma» ve «boşluk» ları giderici, toplumun ve toplumun yetişkin adayları olan gençlerin «idealleri» yönünden daha duyarlı ve dikkatli olmaları kaçınılmaz durumdadır.

Değişmelerin bu derece hızlı olduğu, iletişimin böylesine çabuk meydana gelebildiği, aynı zamanda sorunların da farklı, kapsamlı ve değişik çözümler gerektirebildiği bu yıllarda, bu devirde, genç olmak gerçekten kolay bir şey değildir. Gençleri gerçekten seviyorsak, belki de bu noktayı düşünüp hesaba katmakla yola çıkabiliriz. Ama, genellikle, yetişkinler onları küçükken sever, sevimil bulur, sonradan, onlar gençlik çağına eriştiklerinde ve bazı anlaşmazlıklar baş gösterdiğinde, eski «küçük»leri ve «sevimlilikleri»ni unuturlar.

Aslında, çoğu yetişkinlerin inandığının aksine, gençlik idealist olma yönünden en ileri düzeydeki gruptur. Gerçekten insanın hayatında en idealist olduğu çağ, gençlik çağıdır. Ancak, ideallerin, bu ideallere yönelme ve onlara ulaşmada, yetişkinlere göre daha deneysiz olan gençlerin yardıma ihtiyaçları vardır. İdeallerin tanımında, gerçekle ilişkilerinin belirlenmesinde, bu ideallere ulaşma yöntemlerinin belirlenmesinde, onlara yol gösterilmelidir. Aksi halde sonuçlar, hem yetişkinlerin, yani toplumun ve hem de bizzat gençlerin beklentilerinin aksine görüntülerle ortaya çıkabilir.

Örneğin, bir düşünürümüzün dediği gibi:

«...ahlaksızlığı gören, ondan tiksinen, hatta onunla çarpışmak isteyenler çoktur. Fakat, dünyada bu türlü insanların bulunması ahlaksızlığı önlememiştir. Ahlaksızlığı, ahlaklı olanların ve ahlaklı kalabilenlerin sayısını çoğaltmakla yenebiliriz.» (Arık, 1947, s. 2).

Bu nedenle, gençlerin yetiştirilmesinde, onların idealleriyle gerçekler arasında gerekli köprülerin kurulması, gerçeklerin onlara kavratılması, karşılaşacakları güçlüklerle gerçekleştiremeyen veya güç gerçekleştiren ideallerinin onları yıldırması gereği hatırdaki tutulmalıdır. Gençlerde ideallerinden doğan hayal kırıklıklarını önlemenin mutlaka çarelerini bulmak, bilmek ve uygulamak zorundayız. Üstelik, yine aynı yazarımızın da belirttiği gibi idealler, güçlükler ve üzüntülerle başlayabilir veya idealler, üzüntülerimizi her zaman giderici etki yapacak sonuçları, hiç değilse kısa vadede, bize sağlamayabilir.

«İlim, nasıl ilk şüpheden doğdu ise, bir kitlenin, bir topluluğun kaderi önünde fıskıran ilk ıztıraptan da ideal doğmuştur.» (Arık, a.g.e., s. 16).

Gençlerin her zaman sevgiye muhtaç olduğu, onların deneyimlerinin her zaman kendileri için yeterli olmayacağını hesaba katmalıyız. Ancak, onların yetişmesinde, ideallerinin saptanması ve yöntemlerinin seçilmesinde yetişkinlerin yaklaşımının bir tür «işbirliği» olması gerekir. Herşeyden önce hatırlanması gereken hususlardan birisi, onların «kendiliklerinden» veya «kendi istekleriyle» dünyaya gelmedikleridir. Ayrıca, doğdukları ortamı seçmek ve kontrol etmek de onların ellerinde değildir. Bu durum, şüphesiz, yetişkinlere büyük sorumluluklar yükler. Onların, gençleri kendi başlarına, yardımsız veya sadece istenilenleri yapmaları göreviyle görevli insanlar olarak görülmesi sakıncalıdır.

Yetişkinlerin birçoğu, gençler hakkında her zaman «iyi» düşüncelere de sahip gözükmemektedir. Örneğin, gençlerin temelden öğrenmeye karşı olduğuna inanırlar. Oysaki aslolan, tüm gençlerin değerli ve hepsinin bazı yeterliklerle donatılmış olduğunu bilip inarı-

mak ve buna göre hareket etmek gerekir. Bunun sonucu olarak da okulu, gerçek bir gençlik kurumu haline getirme yolu izlenebilir. Böylece, gençlere yaratıcı ve hür bir zihin geliştirme, gerekli bilgi ve becerileri kazanma, okul sıralarında hayata alışma ve katılma şansı sağlanabilir. Yine bu yolla, onların «ideal»leri şekillenir, gerçeklerle ilişkisi kurulup uygun yöntemleri bulmalarına yardımcı olunabilir (Kelley, 1963, s. 42, 43, 101, 145). Aksi halde, «şans» faktörü, yasalarını icra edecektir.

Nitekim, büyük Atatürk, birçok konuda olduğu gibi, gençliğin ideallizmini ve başta gelen ideallerini de isabetle saptamış ve en çok gençlere güvendiğini açıkça belirterek, ülkeyi ve cumhuriyeti onlara emanet etmiştir.

V. SONUÇ :

Gençlik, çocuklukla yetişkinlik arasındaki çağdır. Bu çağda da dünün çocuklarının sevgiye, yardıma ihtiyacı olduğu unutulmamalıdır. Gençlik çağı, insanların en ideal olduğu çağdır. Ancak, bu ideallerin saptanması, gerçekleştirmeleri için yöntemlerin seçimi ve gerçeklerle bu idealler arasındaki ilişki ve köprülerin kurulmasında da gençler yalnız bırakılmamalıdır.

İdealizm, «ulaşılmak istenen en ileri, yüksek ve güzel» duyguları kapsadığı gibi en eski ve etkili felsefelerden birini de belirler. İdealist felsefe, insanı merkez almakla birlikte, «değişmez gerçekler»e dayalı olması yönünden son yüzyılda etkisini büyük çapta yitirmiştir.

KAYNAKÇA

- ARIK, R. Oğuz. İdeal ve İdeoloji. Kutulmuş Basımevi, İstanbul, 1947
- BUTLER, J. Donald. İdealizm in Education. Harper and Raw, New York, 1966
- ERIKSON, Erik H. The Challenge of Youth. Anchor Books, New York, 1965
- KELLEY, Earl C. In Defense of Youth. Prentice Hall, New Jersey, 1963
- SALISBURY, Harrison E. The Shook-Up Generation. Fawcett Publications, Inc., 1959
- SHERIF, M. and C.W. (Ed.) Problems of Youth. Aldine Publishing Comp., Chicago, 1965.
- Webster's New Collegiate Dictionary. G. and Merriam Co., Mass., 1951
- WINGD, G. Max. Philosophies of Education: An Introduction. D.C. Heath and Company, Toronto, 1974